

ХОНИШҶОИ СИНОӢ

Аз нигоҳи таърих миллати тоҷик дар ҳама давру замонҳо бо илму ҳикмати ҷаҳонгираш шуҳрат дошт. Ихтирооти Ибни Сино ва ҳаммаслақонаш, мисолҳои дигар аз таърихи ташаккули илм, аз ҷумла илмҳои табиӣ ва дақиқ дар гузаштаи миллат гувоҳи он аст, ки тоҷикон дар масири таърих илму ҳикमत ва адабу фарҳангофарӣ мавқеи шоиста доштанд. Маҳз ҳамин хизматҳои бузурги гузаштагонамонро н.и.х., дотсент Якубов Ҳ.М. (баъдан: декан, д.и.х., профессор) кадр карда, соли 1966 дар факултети химияи Университети давлатии Тоҷикистон ба номи В.И.Ленени (ҳоло Донишгоҳи миллии Тоҷикистон) Хонишҳои синоиро ташкил намуд.

Мақсад аз ташкили Хонишҳои синоӣ ба олимони ҷавону шогирдон ошно намудани олимони маъруф, дастоварду қомеъҳои соҳа ва ба ин роҳ ҷалб намудани ҷавонон ба илми химия буд. Ин боис гардид ки олимони маъруфи кишварҳои дигар ба Тоҷикистон омада, бобати дастоварду қомеъҳои илмиашон дар назди олимону донишҷӯёни тоҷик маърузаҳо кунанд. Ин раванд дар тарбияи шогирдон низ нақши зиёд гузоштааст. Вобаста ба ин ҳар сол 2-3 нафар донишҷӯи бехтарини курси панҷуми факултет барои таҳия ва ҳимояи рисолаҳои дипломӣ ба донишгоҳҳои гуногуни СССР фиристода шуданд.

Якубов Ҳ.М.

Зиёда аз 20 олимони варзидаи соҳа, аз ҷумла Б.П. Николский ва Я.И. Герасимов маҳз бо даъвати Якубов Ҳ.М. ба Хонишҳои синоӣ омада лексия хондаанд. Ин қор сабаб гардид, ки майлу рағбати донишҷӯёну муҳаққиқон ба ин илм биафзояд. Қорҳои илмии устодони факултет дар робита бо мактабҳои бузурги илмии академикҳо Б.П. Николский, Ю.Н. Кукушкин ва дигарон сураат мегирифт. Сабаби асосии ба роҳ мондани чунин ҳамкориҳо бо олимони барҷастаи соҳа ташкили Хонишҳои синоӣ буд ва ин амал имкон дод, ки дар муддати начандон тӯлонӣ ақсарияти омӯзгорону аспирантон ва қормандони факултет рисолаҳои номзадӣ ҳимоя намоянд.

Аввалин хонандаи Хонишҳои синоӣ Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ, дорандаи ҷоизаи ленинӣ ва 2 ҷоизаи давлатии Иттиҳоди Шӯравӣ, дорандаи ҷоизаи ба номи В.Г. Хлопин, арбоби шоистаи илм ва техникаи Федератсияи Россия, академик, д.и.х., профессор Б.П. Никольский буд, ки ӯ на танҳо дар тарбияи химикони Тоҷикистон сарм дошт, балки ба китобхонаи факултаи химия маҷаллаҳои илмии зиёдеро тухфа намудааст.

Хонандаи фахрии Хонишҳои синоӣ, академик, Президенти Академияи илмҳои СССР дар солҳои 1957-1986, доктори илмҳои физикаю математика, педагог, профессор, лауреати мукофоти Ленинӣ, се қарат қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ Александров Анатолий Петрович мебошад, ки ӯ соли 1981 дар мавзӯи «Физические и химические проблемы в атомной энергетике» маъруза кардааст.

Ба ҳамин тартиб, дар донишгоҳ дар давраи аз соли 1966 то соли 2022 ҳамагӣ 41 нафар олимони шинохта дар Хонишҳои синоӣ маъруза кардаанд:

Хонандаи фахрии Хониши синоӣ: академик, Президенти Академияи илмҳои СССР (1957-1986), доктори илмҳои физикаю-математика, педагог, профессор, лаурети мукофоти Ленинӣ, се карат Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ Александров Анатолий Петрович мебошад. Соли 1981 Хониши синоиро дар мавзӯи «Физические и химические проблемы в атомной энергетике» гузаронд.

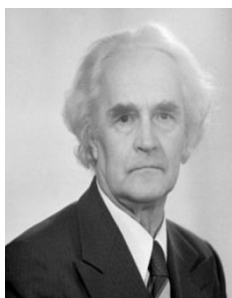
1-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои СССР, қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ, лаурети мукофоти Ленинӣ, ду карат дорандаи ҷоизаи давлатии СССР, ходими шоистаи илм ва техника РСФСР, доктори илмҳои химия, профессор Николский Борис Петрович, соли 1966 дар мавзӯи «Проблемы взаимодействия и состояние веществ в растворах и методы их исследования» гузаронд.

2-юмин Хониши синоиро узви вобастаи Академияи илмҳои СССР, лаурети мукофоти давлатии СССР, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В.Ломоносов Герасимов Яков Иванович, соли 1967 дар мавзӯи «Термодинамические свойства металлических сплавов» гузаронд.

3-юмин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои СССР, Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ, дорандаи мукофоти давлатии дукаратаи СССР, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов Новоселова Александра Василевна, соли 1969 дар мавзӯи «Химические транспортные реакции» гузаронд.

4-умин Хониши синоиро узви вобастаи Академияи илмҳои СССР, ходими шоистаи илм ва техника РСФСР, доктори илмҳои химия, профессори Институти технологи Ленинград ба номи Ленсовет Петров Анатолий Александрович, соли 1969 дар мавзӯи «Структурные эффекты в реакциях соединения с несколькими кратными связями» гузаронд.

5-умин Хониши синоиро аъзои фахрии Ҷамъияти умумии иттифоқи химиявӣ ба номи Д.И.Менделеев, доктори илмҳои химия, профессори Институти технологии Ленинград Мищенко Константин Павлович, соли 1971 дар мавзӯи «Структура растворителя и термодинамические свойства растворов электролитов» гузаронд.

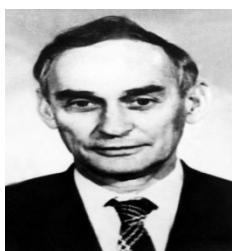
6-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои СССР, Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ, лауреати мукофоти давлатии СССР, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов Спицын Виктор Иванович, соли 1972 дар мавзӯи «Высокоактивные вещества - новые материалы современной техники» гузаронд.

7-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои СССР, лауреати мукофоти давлатии ленинӣ ва СССР, ноиб – президенти Академияи илмҳои СССР, Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов Овчиников Юрий Анатольевич, соли 1973 дар мавзӯи «Структура пептидов и белков, проблемы и перспективы» гузаронд.

8-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои СССР, Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ, лауреати мукофоти давлатии СССР, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В.Ломоносов Алимарин Иван Павлович, соли 1974 дар мавзӯи «Современное состояние и перспективы развития аналитической химии» гузаронд.

9-умин Хониши синоиро узви вобастаи Академияи илмҳои СССР, ходими шоистаи илм ва техникаи РСФСР, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Ленинград ба номи А.А. Жданов Алесковский Валентин Борисович, соли 1975 дар мавзӯи «Стехиометрия и синтез твердых веществ» гузаронд.

10-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои СССР, лаурети мукофоти ба номи Л.В.Пирсажевский, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Киев Яцимирский Константин Борисович соли 1976 дар мавзӯи «Проблемы бионеорганической химии» гузаронд.

11-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои СССР, лаурети мукофоти ленинӣ, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов Эмануэль Николай Марковия соли 1977 дар мавзӯи «Химия в биологии и медицины наших дней» гузаронд.

12-умин Хониши синоиро академик, Президенти Академияи илмҳои Ўзбекистон, аъзои пайвастаи АИ СССР, барандаи мукофоти давлатии Ўзбекистон ба номи Берунӣ, доктори илмҳои химия, профессор Содиков Обид Содикович соли 1978 дар мавзӯи «Истоки знаний по химии в трудах Авиценны» гузаронд.

13-умин Хониши синоиро Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ, лаурети мукофоти давлатии СССР, академики Академияи илмҳои СССР, доктори илмҳои химия, профессори Институти химия ва технологияи ш. Москва, Жаворонков Николай Михайлович соли 1980 дар мавзӯи «Прогресс химии, химической технологии и промышленности СССР» гузаронд.

14-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои СССР, Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ, лаурети мукофоти давлатии СССР, доктори илмҳои физикаву математика, профессор Флеров Георгий Николаевич соли 1980 дар мавзӯи «Некоторые фундаментальные и прикладные ядерно-физические направления исследования в объединенном институте ядерных исследований в Дубне» гузаронд.

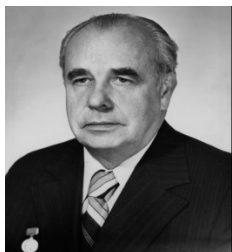
15-умин Хониши синоиро узви вобастаи академияи илмҳои СССР, академики Академияи илмҳои РСС Тоҷикистон, Президенти Академияи илмҳои Тоҷикистон, доктори илмҳои фалсафа, профессор Осимов Муҳаммад Сайфиддинович соли 1980 дар мавзӯи «Вклад Авиценны в логику и методологию науки» гузаронд.

16-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои СССР, дукарат лаурети мукофоти давлатии СССР, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Лениниград ба номи А.А. Жданов Шульц Михаил Михайлович соли 1981 дар мавзӯи «Физико-химия силикатов тугоплавких окислов и материалов на их основе» гузаронд.

17-умин Хониши синоиро лаурети мукофоти Комитети давлатии СССР оид ба илм ва техника, доктори илмҳои химия, профессор Дюмаев Кирилл Михайлович соли 1982 дар мавзӯи «Проблемы химии энергохромов» гузаронд.

18-умин хониши Синоиро академики Академияи илмҳои СССР, лаурети мукофоти ленинӣ Президент ҷамъияти умумиттифоқии химиявии ба номи Д.И. Менделеев, доктори илмҳои химия, профессор Фокин Александр Васильевич соли 1983 дар мавзӯи «Успехи химии фтора» гузаронд.

19-умин Хониши синоиро доктори илмҳои химия, профессор, декани факултети химияи Университети давлатии Тоҷикистон ба номи В.И. Ленин, Якубов Ҳомид Муҳсинович соли 1984 дар мавзӯи «Полиядерные координационные соединения на основе железа и их значения» гузаронд.

20-умин Хониши синоиро узви вобастаи академияи илмҳои СССР, лаурети мукофоти давлатии СССР, ректори Институти химия ва технология ба номи Д.И. Менделеев ш. Москва, доктори илмҳои химия, профессор Ягодин Геннадий Алексеевич соли 1985 дар мавзӯи «Химическая технология в решении экологических проблем» гузаронд.

21-умин Хониши синоиро академики Академия илмҳои СССР, лаурети мукофоти давлатӣ ва ленинӣ, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов Легасов Валерий Алексеевич соли 1986 дар мавзӯи «Химические аспекты научно-технического прогресса» гузаронд.

22-юмин Хониши синоиро академики Академия илмҳои СССР, лаурети мукофоти давлатӣ ва ленинӣ, доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии Горкий, Девятых Григорий Григорьевич соли 1987 дар мавзӯи «Некоторые проблемы химии высокочистых веществ» гузаронд.

23-юмин Хониши синоиро академики Академия илмҳои СССР, лаурети мукофоти ленинӣ, директори Институти физико-химиявӣ, доктори илмҳои химия, профессор Гольданский Виталий Иосифович соли 1988 дар мавзӯи «Спонтанное нарушение зеркальной симметрии в природе и происхождение жизни» гузаронд.

24-умин Хониши синоиро академики Академия илмҳои СССР, доктори илмҳои химия, профессор, директори фахрии Институти химияи Академия илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Нӯзмонов Ишонкул Усманович соли 1989 дар мавзӯи «Химия нефти юга Средней Азии» гузаронд.

25-умин Хониши синоиро академики Академия илмҳои СССР, доктори илмҳои химия, профессор Третьяков Юрий Дмитриевич соли 1990 дар мавзӯи «Проблемы химии в высокотемпературных сверхпроводниках» гузаронд.

26-умин Хониши синоиро академики Академия илмҳои Россия, дорандаи мукофоти ба номи Л.А. Чугаев, доктори илмҳои химия, профессор Кукушкин Юрий Николаевич соли 1991 дар мавзӯи «Достижения и современное состояние химии координационных соединений» гузаронд.

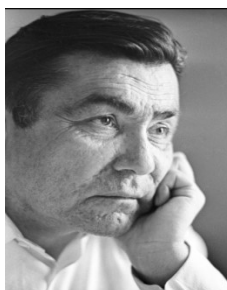
27-умин Хониши синоиро академики Академии илмҳои Россия, доктори илмҳои химия, профессор, лауреати мукофоти давлатӣ Крестов Геннадий Алексеевич соли 1992 дар мавзӯи «Роль растворителя в реакциях комплексообразования в растворах» гузаронд.

28-умин Хониши синоиро академики Академии илмҳои Россия, доктори илмҳои химия, профессор, ходими хизматнишондодаи Россия Перельгин Игорь Сергеевич соли 1994 дар мавзӯи «Колебательная спектроскопия, взаимодействия и динамика многоатомных частиц в конденсированном состоянии вещества» гузаронд.

29-умин Хониши синоиро академик, Президенти Академии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои химия, профессор Мирсаидов Ульмас Мирсаидович соли 1995 дар мавзӯи «Изыскание технологических основ переработки минерального сырья Таджикистан» гузаронд.

30-юмин Хониши синоиро академики Академии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои геология-минерология, профессор, лауреати мукофоти давлатии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино, Баротов Рауф Баротович соли 1996 дар мавзӯи «Таджикистан – естественная геолого – геохимическая лаборатория» гузаронд.

31-умин Хониши синоиро барандаи мукофоти давлатӣ ба номи Абуали ибни Сино, академики Академии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои химия профессор, Холиқов Ҷурабой Холиқович соли 2000 дар мавзӯи «Биологическая активность ионогенных полимеров» гузаронд.

32-юмин Хониши синоиро узви вобастаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои химия профессор, барандаи мукофоти давлатии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино Ғаниев Изатулло Наврӯзович соли 2002 дар мавзӯи «Металлохимия и коррозия алюминиевых сплавов с редкоземельными и щелочноземельными металлами» гузаронд.

33-юмин Хониши синоиро доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи давлатии миллии Тоҷикистон Юсупов Зухуриддин Нуриддинович соли 2004 дар мавзӯи «Оксредметрия. Становление и развитие» гузаронд.

34-умин Хониши синоиро барандаи мукофоти давлатии СССР ва Ҳукумати ФР, ноиби президенти Академияи илмҳои Россия, академик, доктори илмҳои химия, профессор, Платэ Николай Альфердович соли 2005 дар мавзӯи «Полимерные гидрогели для направленного транспорта лекарственных веществ» гузаронд.

35-умин Хониши синоиро узви вобастаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои биология, профессор, мудири кафедраи биохимияи Донишгоҳи давлатии миллии Тоҷикистон Якубова Муҳиба Муҳсиновна соли 2007 дар мавзӯи «Биохимические аспекты функционирования живых систем» гузаронд.

36-умин Хониши синоиро узви вобастаи Академияи илмҳои Россия, ректори Донишгоҳи давлатии химия ва технологияи Ивановаи Федератсияи Россия Койфман Оскар Иосифович соли 2009 дар мавзӯи «Порфирины. Синтез, свойства, применение» гузаронд.

37-умин Хониши синоиро мудирӣ кафедраи химияи физикӣ ва коллоидии Донишгоҳи федералии ҷанубии Россия, барандаи мукофоти давлатии СССР, доктори илмҳои химия, профессор Коган Виктор Александрович соли 2012 дар мавзӯи «Инверсия традиционной классификации химических наук и новая иерархия общих проблем химии» гузаронд.

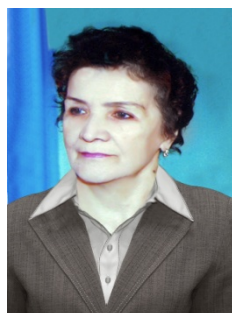
38-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, мудирӣ лабораторияи биофармакологияи Институти химияи ба номи В.И. Никитини Академияи илмҳои ҚТ, доктори илмҳои тиб, профессор Ҳайдаров Карим Ҳайдарович соли 2014 дар мавзӯи «Основатель Авиценновских чтений в Таджикском национальном университете – доктор химических наук профессор Якубов Хамид Мухсинович. Пути создания лекарственных препаратов» гузаронд.

39-умин Хониши синоиро академики Академияи илмҳои хоҷагии қишлоқи Россия ва Академияи илмҳои Россия, доктори илмҳои хоҷагии қишлоқ, профессор, барандаи мукофоти давлатии Ҷумҳурии Белорус Цыганов Александр Риммович соли 2018 дар мавзӯи «Вклад агрохимической науки республики Беларусь в развитие сельского хозяйства Беларусь» гузаронд.

40-умин Хониши синоиро доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Раҳимова Мубаширхон соли 2019 дар мавзӯи «Школа физико-химиков ТНУ: научное наследие и перспективы (моделирование и нанохимия)» гузаронд.

41-умин Хониши синоиро доктори илмҳои химия, профессори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Азизкулова Онаҷон Азизкулона соли 2022 дар мавзӯи «Пайвастаҳои координатсионии Мо, Си ва Zn бо лигандҳои биофаъоли органикӣ ва ҷабҳаҳои истифодаи онҳо» гузаронд.